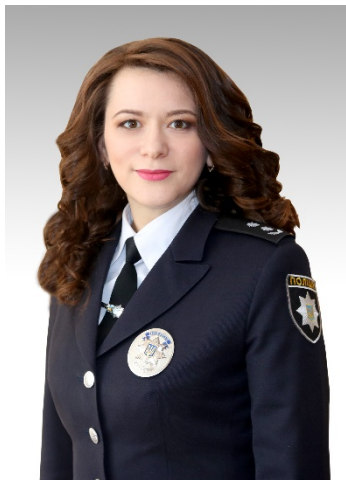

УДК: 342.951:351.741

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-72-3-135-144>

Мердова Ольга Миколаївна,

кандидат юридичних наук, доцент
(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Маріуполь)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

Головков Олександр Миколайович,

кандидат юридичних наук

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5044-3502>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ДІЛЬНИЧНОГО ОФІЦЕРА ПОЛІЦІ ТА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ОФІЦЕРА ГРОМАДИ

У статті досліджено адміністративно-правовий статус дільничного офіцера поліції та поліцейського офіцера громади. Цей статус має низку особливостей, тому в науці його визначено як спеціальний адміністративно-правовий статус і надано характеристику його елементів. Зроблено висновок про нетотожність адміністративно-правового статусу наведених суб'єктів, адже поліцейські офіцери громади мають значно ширше коло функціональних обов'язків, аніж дільничні офіцери поліції.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус; дільничний офіцер поліції; поліцейський офіцер громади; права; обов'язки; відповідальність; гарантії.

Постановка проблеми. Службу дільничних офіцерів поліції дійсно можна вважати одним із найбільш численних підрозділів Національної поліції України. На сьогодні дільничний

офіцер поліції є представником поліції превентивної діяльності, який реалізує на чітко визначеній і закріпленій за ним території завдання, що покладаються законодавством на поліцію. Безумовним є те, що його як суб'єкта адміністративної діяльності характеризує адміністративно-правовий статус.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідно відзначити, що в спеціалізованій літературі Р. М. Опацьким, В. М. Столбовим, М. О. Тучаком, Н. П. Харченко, О. Л. Чернецьким були спроби вивчення адміністративно-правового статусу дільничних офіцерів поліції, проте ці дослідження стосувалися ще діяльності дільничних інспекторів міліції, але у зв'язку з проведеними реформами вони не дають на сьогодні цілісного уявлення про зазначену правову конструкцію. Що стосується адміністративно-правового статусу поліцейських офіцерів громади, то він взагалі є недослідженим, оскільки, по суті, на сьогоднішній день це фактично дільничні офіцери поліції із значно розширеними повноваженнями, які здійснюють свою діяльність в об'єднаних територіальних громадах у межах реалізації запровадженого Національною поліцією однойменного проекту «Поліцейський офіцер громади», поява якого обумовлена процесом децентралізації, що відбувається в Україні, та пошуком нових форм і методів діяльності поліції. Крім того, на законодавчому рівні адміністративно-правовий статус поліцейських офіцерів громади є взагалі нелегалізованим, що може позначатися на ефективності їхньої діяльності. Враховуючи це, дослідження адміністративно-правового статусу зазначених суб'єктів, визначення його особливостей є доволі актуальним питанням.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу загальнотеоретичних учень про адміністративно-правовий статус проаналізувати адміністративно-правовий статус дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади в контексті запроваджених реформ у діяльності Національної поліції.

Виклад основного матеріалу. Дільничного офіцера поліції (далі — ДОП) як суб'єкта адміністративної діяльності визначає, перш за все, його адміністративно-правовий статус. Варто наголосити, що це поняття та його елементи в сучасній адміністративно-правовій доктрині постійно привертають увагу вчених і базуються на теоретико-методологічних розробках науковців з теорії права, які виділяють загальний (базовий або конституційний) правовий статус, спеціальний (родовий) статус для окремих груп громадян (державних службовців, засуджених, пенсіонерів тощо) та індивідуальний (приватний) статус, який відображає ознаки, що характеризують правовий статус конкретної особи [1, с. 53, 63–64].

На думку авторів підручника «Курс адміністративного права України» за редакцією О. В. Кузьменко, поняття адміністративно-правового статусу охоплює комплекс конкретно-визначених суб'єктивних прав та обов'язків, які закріплені за відповідним суб'єктом нормами адміністративного права. Вони вважають, що необхідною ознакою набуття особою адміністративно-правового статусу є наявність у неї конкретних суб'єктивних прав і обов'язків, які реалізуються цією особою як в адміністративних правовідносинах, так і поза ними [2, с. 113]. Аналогічної позиції дотримується більшість сучасних науковців [3, с. 85; 4, с. 64]. Також відомий адміністративіст Ю. П. Битяк, досліджуючи адміністративно-правовий статус державних службовців, зазначає, що статус посади визначається її встановленням та характеризує посадове становище службовця, зумовлює вимоги до претендента на її зайняття, передає сутність і зміст державно-службових відносин, є сукупністю правил проходження державної служби — прав, обов'язків, обмежень, заборон, гарантій, соціального захисту, відповідальності [5, с. 28].

Отже, будучи одним із різновидів адміністративно-правового статусу індивіда, адміністративно-правовий статус як дільничного офіцера поліції, так і поліцейського офіцера громади характеризується низкою особливостей, через що в науці його кваліфікують як спеціальний адміністративно-правовий статус.

Однією з особливостей адміністративно-правового статусу дільничного офіцера поліції є те, що він закріплений у спеціалізованих нормативно-правових актах законодавчого рівня і більш деталізований у відомчих нормативно-правових актах, які встановлюють комплекс спеціальних завдань та повноважень зазначених суб'єктів, що зумовлює специфіку їхнього адміністративно-правового статусу. Щодо адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади, то незважаючи на те, що зазначений проєкт Національної поліції України перейшов в активну фазу його реалізації, довівши свою успішність, на жаль, на сьогоднішній день цей статус є нелегалізованим через відсутність спеціальних норм (або на рівні спеціалізованого нормативно-правового акту, або в чинній інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції), які б визначали завдання, напрями та особливості організації їхньої діяльності, адже коло їхніх повноважень є значно ширшим за повноваження дільничних офіцерів поліції. Поліцейський офіцер громади повинен виконувати функціональні обов'язки майже всіх підрозділів превентивної діяльності на території конкретної об'єднаної територіальної громади (акцент на попередженні правопорушень, оформленні адміністративних матеріалів за порушення правил дорожнього руху, частковій передачі функцій дозвільної системи тощо), фактично ж ним реалізуються повноваження тільки дільничних офіцерів поліції.

Крім того, специфіка адміністративно-правового статусу зазначених суб'єктів визначається їхньою участю в публічних відносинах, що виникають у зв'язку з наданням на чітко визначеній території поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій

потребують такої допомоги у взаємодії з органами публічного адміністрування та громадськими інституціями, а також у межах внутрішньоорганізаційної адміністративної діяльності поліції.

Цілком погоджуємося з позицією, відповідно до якої специфічний адміністративно-правовий статус суб'єктів характеризує особливий порядок його набуття [6, с. 207]. Так, дільничний офіцер поліції повинен бути не тільки призначеним на посаду, а й закріпленим за відповідною поліцейською дільницею згідно з організаційно-розпорядчим актом керівника територіального (відокремленого) органу (підрозділу) поліції.

Щодо поліцейських офіцерів громади, то нормативно не закріплено особливості їхнього призначення, проте, враховуючи аносований Національною поліцією України формат їхньої роботи, який передбачає постійну присутність на території об'єднаної територіальної громади (далі — ОТГ), більш тісну співпрацю з населенням та керівництвом ОТГ, підзвітність ОТГ та додаткові функції, вважаємо, що в цьому процесі обов'язково повинна бути врахована думка населення конкретної ОТГ, наприклад, у вигляді погодження кандидатури поліцейського офіцера громади під час його призначення.

Необхідно зауважити, що в спеціалізованій літературі були спроби вивчення адміністративно-правового статусу дільничних офіцерів поліції, проте ці дослідження стосувалися ще діяльності дільничних інспекторів міліції, а через проведені реформи вони не дають на сьогодні цілісного уявлення про зазначену правову конструкцію.

Не маючи на меті запропонувати на доктринальному рівні виключний підхід щодо виокремлення елементів адміністративно-правового статусу дільничного офіцера поліції та поліцейського офіцера громади, нами виділено в його структурі такі елементи: права та обов'язки, відповідальність і гарантії. Дотримуючись запропонованої конструкції, розглянемо більш докладно кожен із запропонованих компонентів.

Ураховуючи панівну в юридичній науці позицію [7; 8, с. 639; 9, с. 254], відповідно до якої права та обов'язки суб'єкта адміністративного права іменуються узагальненим терміном «повноваження», зазначимо, що для того, щоб суб'єкт був визнаний суб'єктом адміністративної діяльності, він повинен бути наділений владно-публічними повноваженнями.

Що ж стосується дільничних офіцерів поліції, то їхні публічно-владні повноваження закріплені в положеннях нормативно-правових актів як законодавчого, так і відомчого характеру, які вони реалізують у визначених адміністративно-правових формах через застосування адміністративно-правових методів у чітко визначеній сфері — сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг у межах території обслуговування. Повноваження дільничних офіцерів поліції визначено в п. 3 розділу II Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції (далі — Інструкції) [10].

Їхній аналіз дає право можливість стверджувати, що зазначені повноваження, по суті, є правами дільничного офіцера поліції. Дослідження цих владно-публічних повноважень дільничних офіцерів поліції, дає змогу об'єднати їх у такі групи: повноваження з реалізації заходів адміністративного примусу; адміністративно-юрисдикційні повноваження; контрольно-наглядові повноваження; координаційні повноваження.

Представляючи офіційно Національну поліцію України і виконуючи покладені на неї завдання, поліцейські офіцери громади мають значно ширші владно-публічні повноваження, однак, як нами вже зазначалося, вони не отримали легального визначення на рівні спеціалізованого нормативно-правового акта, а в практичній діяльності зазначені суб'єкти керуються нормами Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції. Однак у її положеннях, на жаль, нічого не сказано про повноваження щодо здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, реалізацію окремих повноважень інспекторів з контролю за обігом зброї у сфері дозвільної системи, крім права на здійснення контролю за дотриманням фізичними та юридичними особами

порядку та правил зберігання і використання зброї, спеціальних засобів, вибухових речовин та матеріалів, боєприпасів, на які поширюється дозвільна система, а також про право безпосередньо оглядати місця їхнього зберігання з метою перевірки дотримання правил поводження з ними та правил використання.

Крім того, із запровадженням в Україні дізнання як форми досудового розслідування передбачено, що повноваження з його проведення покладаються на дільничних офіцерів поліції, а тому виникає питання, чи здійснюватимуть його поліцейські офіцери громади, які є так званими «мультифункціональними поліцейськими» в об'єднаних територіальних громадах. Вважаємо, що зазначені суб'єкти також можуть бути вповноважені на розслідування дрібних кримінальних проступків.

У юридичній літературі існує позиція, відповідно до якої суб'єктами адміністративної діяльності є особи, що виконують державні функції і надають державні послуги [17]. Що стосується дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади, то ці суб'єкти, як і Національна поліція України, беруть участь у виконанні правоохоронної функції держави здійснюючи правоохоронну діяльність, а також надають відповідно до положень чинного законодавства поліцейські послуги, ураховуючи тісну співпрацю з громадськістю, орієнтацію на потреби місцевого населення.

Загальновідомо, що адміністративно-правовими обов'язками в юридичній літературі визнається покладена державою й закріплена в адміністративно-правових нормах міра належної поведінки в правовідносинах, їхня реалізація забезпечена можливістю державного примусу [12, с. 99]. Це цілком стосується і суб'єктів, що нами розглядаються.

Необхідно зауважити, що в Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції [10] немає узагальненої норми, яка б визначала обов'язки згаданих суб'єктів, на відміну від раніше чинного Положення про службу дільничних інспекторів міліції у системі Міністерства внутрішніх справ України [13]. В описі вакансій дільничних офіцерів поліції на сайті Національної поліції України основними службовими обов'язками цієї категорії поліцейських визначено:

- поліцейську діяльність, орієнтовану на громаду;
- взаємодію з органами державної влади та місцевого самоврядування, населенням і громадськими формуваннями з охорони публічного порядку на закріпленій дільниці;
- здійснення профілактичної роботи, спрямованої на запобігання вчиненню кримінальних та інших правопорушень;
- здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, прийняття рішень про застосування адміністративних стягнень;
- проведення перевірки за зверненнями громадян і посадових осіб та вжиття необхідних заходів щодо виконання вимог законодавства [14].

Що ж стосується поліцейських офіцерів громади, то на офіційному сайті Національної поліції визначено такі їхні обов'язки:

- орієнтована на потреби громади поліцейська діяльність, метою якої є попередження поширених на території ОТГ правопорушень;
- реалізація спільно із громадою проєктів з підвищення публічної безпеки (профілактика злочинів серед неповнолітніх, протидія домашньому насильству, популяризація здорового способу життя, допомога уразливим категоріям населення тощо);
- здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, прийняття рішень про застосування адміністративних стягнень;
- проведення перевірки за зверненнями громадян та вжиття необхідних заходів [15].

Однак навряд чи ці переліки можна вважати вичерпними.

Зазначимо, що і в юридичній науці це питання після оновлення законодавства не досліджено. Стосовно попередніх праць, присвячених діяльності дільничних інспекторів міліції, то, враховуючи наявність нормативного закріплення обов'язків цих суб'єктів у відомчому нормативно-правовому акті, науковці намагалися їх систематизувати та згрупувати. Так, В. М. Столбовий та Н. П. Харченко, досліджуючи адміністративно-

правовий статус дільничних інспекторів міліції, їхні обов'язки розподілили на три групи: надання допомоги, реагування на правопорушення, вивчення та аналіз оперативної обстановки [16, с. 136]. Проте, на нашу думку, таке групування не відображає всіх обов'язків зазначених суб'єктів. Водночас М. О. Тучак виділяє такі групи обов'язків: обов'язки щодо забезпечення особистої безпеки; обов'язки щодо охорони громадського порядку і громадської безпеки; обов'язки щодо попередження і припинення злочинів; обов'язки щодо надання допомоги громадянам, посадовим особам підприємств, установ і громадських об'єднань у здійсненні їхніх прав і законних інтересів; обов'язки щодо проведення індивідуальної профілактичної роботи [17, с. 42–44]. Така класифікація обов'язків є більш прийнятною, проте на сьогодні є неактуальною через оновлення законодавства.

У юридичній літературі цілком справедливо звертають увагу на складність класифікації юридичних обов'язків зазначених суб'єктів поліції. На думку науковців, це зумовлено як їхньою масштабністю, різноплановістю, так і неуніфікованим характером, який передбачає звернення до різних нормативно-правових актів [18, с. 6].

Саме тому надамо власне бачення щодо розуміння обов'язків дільничного офіцера поліції.

До обов'язків дільничних офіцерів поліції/поліцейських офіцерів громади, безумовно, належать основні обов'язки поліцейських, які закріплені в Законі України «Про Національну поліцію» [19].

Аналіз нормативно-правових актів, на підставі яких як дільничні офіцери поліції, так і поліцейські офіцери громади здійснюють свою діяльність і, зокрема, обов'язків, які безпосередньо визначені Інструкцією з організації діяльності дільничних офіцерів поліції як спеціальні обов'язки зазначених суб'єктів, дає нам право розподілити їх на дві основні групи, враховуючи сферу їхньої реалізації:

1) функціональні обов'язки, до яких зарахувати:

– здійснення превентивної (профілактичної) роботи (розділ V Інструкції, ст.ст. 10, 26–27 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» тощо);

– здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення (пп. 5 п. 3 розділу II Інструкції, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції тощо);

– реагування на звернення громадян і посадових осіб та вжиття необхідних заходів щодо виконання вимог законодавства (розділ II Закону України «Про звернення громадян», Порядок розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України тощо);

– здійснення взаємодії з іншими органами та підрозділами Національної поліції України, а також державними органами (п. 6 розділу IV Інструкції; п. 11 розділу 2 Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні; розділ IV Порядку взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України під час установлення факту смерті людини тощо);

– реалізація заходів взаємодії з населенням (розділ III Інструкції, ст. 3 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»);

– надання допомоги громадянам (пп. 7 п. 2 розділу 2 Інструкції, пп. 5 п. 5 та п. 8 розділу 3 Інструкції);

2) організаційні обов'язки, які передбачають:

– планування своєї діяльності з урахуванням пріоритетів громади у сфері публічної безпеки та порядку й оперативної обстановки (п. 5–6 розділу IV Інструкції);

– управління наявними силами (помічниками, громадськими формуваннями з охорони громадського порядку та державного кордону, групами реагування патрульної поліції) (пп. 7 п. 1, пп. 12 п. 3 розділу 2, п. 8 Інструкції тощо);

– виконання службових функцій на закріпленій за ДОП поліцейській дільниці в однострої з табельною вогнепальною зброєю, засобами зв'язку та спецзасобами (п. 6 розділу I Інструкції);

– передавання табельної вогнепальної зброї та боєприпасів до органу (підрозділу) поліції після закінчення несення служби (п. 6 розділу I Інструкції);

– ведення службової документації ДОП: контрольно-наглядової справи, облікових справ тощо (п. 4 розділу IV Інструкції, п. 7 розділу V Інструкції).

Безпосередньо до прав та обов'язків дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади належить відповідальність як невід'ємний елемент їхнього адміністративно-правового статусу. Цілком погоджуємося з тезою про те, що процесу реалізації відповідальності передують правові обмеження та заборони [18, с. 11], порушення яких у результаті й призводить до настання конкретного виду юридичної відповідальності. Зазначимо, що для дільничних офіцерів поліції і поліцейських офіцерів громади не передбачено будь-яких особливостей їхньої відповідальності, цей елемент адміністративно-правового статусу є узагальненим для всіх працівників поліції та чітко врегульованим на законодавчому рівні, де передбачено, що: «У разі вчинення протиправних діянь поліцейські несуть кримінальну, адміністративну, цивільно-правову, матеріальну та дисциплінарну відповідальність відповідно до закону» [19].

Гарантії діяльності дільничних офіцерів поліції і поліцейських офіцерів громади є важливим інструментом зміцнення їхнього адміністративно-правового статусу. На нашу думку, не застосовуючи і не розширюючи систему гарантій діяльності зазначених суб'єктів, яка існує сьогодні, вирішити проблему плинності кадрів та укомплектованості цих підрозділів є неможливим. З огляду на це, вважаємо гарантії діяльності дільничних офіцерів поліції і поліцейських офіцерів громади одним із основних елементів їхнього адміністративно-правового статусу.

Ватро зауважити, що в науковій доктрині існують численні погляди щодо класифікації гарантій як посадових осіб, так і працівників поліції. Не вдаючись до полеміки з цього питання, адже це виходить за межі предмета нашого дослідження, зазначимо, що аналіз положень чинного законодавства дає змогу об'єднати гарантії діяльності суб'єктів, що нами розглядаються, в три основні групи:

1) гарантії професійної діяльності поліцейського, до яких нами зараховано гарантії, що закріплені як у Законі України «Про Національну поліцію», так і в інших нормативно-правових актах, наприклад, Кримінальному кодексі України, Кодексі України про адміністративні правопорушення, Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів»;

2) гарантії у сфері виконання дільничним офіцером поліції та поліцейським офіцером громади повноважень безпосередньо у зв'язку із його посадою (так звані «посадові гарантії»), які передбачені Інструкцією з організації діяльності дільничних офіцерів поліції (ними користуються і поліцейські офіцери громади. — *Прим. авт.*);

3) соціальні гарантії.

Незважаючи на нормативну закріпленість гарантій, на практиці вони мають більш декларативний характер.

Останнім часом керівництвом Міністерства внутрішніх справ та Національної поліції підготовлено та запроваджено так звану мотиваційну програму для поліцейських, яка передбачає нові механізми соціального забезпечення. Міністр внутрішніх справ А. Б. Аваков зазначає: «Основа нашої системи — компетентний мотивований поліцейський. Щоб зміцнити мотивацію до щоденної роботи й особистого розвитку, ми започатковуємо велику мотиваційну програму. Основа цієї програми — забезпечення поліцейського житлом, соціальний пакет та система навчання» [20]. Позитивно оцінюючи запропоновані

мотиваційні нововведення, які, на нашу думку, безумовно, спрямовані на зміцнення адміністративно-правового статусу поліцейських, вважаємо за необхідне поряд із загальними гарантіями їхньої діяльності, що стосуються всіх працівників поліції, передбачити низку додаткових гарантій (правових переваг та привілеїв) для дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади, які є компенсацією специфічних умов несення служби цими суб'єктами і служитимуть додатковими заходами стимулювання ефективності їхньої діяльності, довготривалості роботи в службі, зниження плинності кадрів та зміцнення кадрового ядра.

На нашу думку, до додаткових заходів правового та соціального забезпечення можна віднести такі:

1) пільгове обчислення вислуги років працівникам служби дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади. На сьогодні робочий час зазначених суб'єктів можна вважати ненормованим (незважаючи на норми ст. 91 Закону України «Про Національну поліцію»): через виконання різноманітних повноважень, завдань їм доволі часто доводиться працювати в ранковий (до початку робочого дня) чи вечірній час (після його завершення), що пояснюється специфікою їхньої діяльності. Одним із таких прикладів є дії дільничного офіцера поліції та поліцейського офіцера громади на адміністративній дільниці під час установлення факту ненасильницької смерті людини, коли йому після надходження повідомлення доводиться прибути для проведення огляду трупа, з'ясування обставин смерті та за відсутності ознак насильницької смерті чи підозри на таку складання висновку. Реалізація заходів взаємодії дільничного офіцера поліції з жителями адміністративної дільниці, як правило, відбувається або у вечірній час, або у вихідні дні. Ураховуючи це, пільгове обчислення вислуги років дільничним офіцерам поліції та поліцейським офіцерам громади стане дієвою гарантією їхньої діяльності. До того ж така гарантія існувала до 2011 року [21] для зазначених суб'єктів, окрім працівників центрального апарату Міністерства внутрішніх справ;

2) компенсація за використання особистого транспорту дільничним офіцером поліції у службовій діяльності (зазначена додаткова гарантія не стосується поліцейських офіцерів громади, які забезпечуються службовим автомобілем об'єднаною територіальною громадою);

3) створення спеціальних житлових програм для дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади. Наприклад, це може бути придбання чи будівництво житла на території їхнього обслуговування за умови роботи на посаді не менше ніж десять років. Така практика є не новою і достатньо виправданою, адже дільничний офіцер поліції, особливо поліцейський офіцер громади повинен цілодобово бути присутнім на території обслуговування.

Висновки. Дослідивши адміністративно-правовий статус дільничного офіцера поліції та поліцейського офіцера громади, можна з впевненістю говорити про те, що їх як суб'єктів адміністративної діяльності Національної поліції України характеризують, перш за все, владно-публічні та публічно-сервісні повноваження, якими вони наділені відповідно до чинного законодавства для реалізації функцій публічного управління через визначені адміністративно-правові форми із застосуванням адміністративно-правових методів у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг у межах території обслуговування.

Незважаючи на схожість у реалізації повноважень зазначених суб'єктів ототожнювати їхній адміністративно-правовий статус є неприпустимим, адже поліцейські офіцери громади мають значно більше функціональних обов'язків, аніж дільничні офіцери поліції, які, на нашу думку, повинні бути чітко врегульовані на рівні спеціалізованого нормативно-правового акта, наприклад, в Інструкції з організації діяльності поліцейських офіцерів громади, де будуть закріплені їхні завдання, напрями та особливості організації діяльності, яка, безумовно, в порівнянні з дільничними офіцерами поліції, є специфічною.

Крім того, подальші наукові розвідки повинні бути спрямовані на дослідження актуальних питань проведення дізнання як форми досудового розслідування зазначеними суб'єктами.

Список використаних джерел

1. Матузов Н. И. Правовая система и личность. Саратов: Изд-во Саратовского ун-та, 1987. 293 с.
2. Курс адміністративного права України : підручник / за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.
3. Окар-Балаж Я. І. Деякі питання визначення правового статусу особи в адміністративному праві. *Наше право*. 2015. № 2. С. 81–85.
4. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
5. Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: проблеми становлення, розвитку та функціонування : автореф. дис. ... д. ю. н. : 12.00.07. Харків, 2006. 38 с.
6. Орловська І. Г. Адміністративно-правовий статус суддів, прокурорів, адвокатів і нотаріусів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «ПРАВО». 2013. Випуск 22. Частина I. Том 2. С. 205–208.
7. Голосніченко І. П., Голосніченко Д. І. Теорія повноважень, їх легітимність та врахування потреб і інтересів при встановленні на законодавчому рівні. URL: http://afgp.kpi.ua/sites/default/files/11%20-%201_9_%20-%202025.pdf (дата звернення: 03.06.2020).
8. Великий енциклопедичний юридичний словник / за редакцією акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. К.: ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2007. 992 с.
9. Солонар А. В. Окремі аспекти розкриття змісту поняття «повноваження». *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 2. С. 253–256.
10. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 2017 року № 650. *Офіційний вісник України*. 2017. № 70. Ст. 2136.
11. Осинцев Д. В. О субъектах административной деятельности. URL: <http://justicemaker.ru/view-article.php?id=25&art=5337> (дата звернення: 06.06.2020).
12. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник. Київ: Юрінком Інтер, 1999. 736 с.
13. Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11 листопада 2010 року № 550. *Офіційний вісник України*. 2010. № 95. Ст. 3386.
14. Конкурс на посаду Дільничний офіцер поліції у ГУНП в Запорізькій області / Система відбору кандидатів в Національну поліцію України. URL: https://nabir.np.gov.ua/index.php?r=recruitment/process_recruitment&id=2294 (дата звернення: 06.06.2020).
15. Поліцейський офіцер громади / Офіційний сайт Національної поліції України. URL: <https://www.npu.gov.ua/ya-tut.html> (дата звернення: 06.06.2020).
16. Столбовий В. М., Харченко Н. П. Правовий статус дільничних інспекторів міліції. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 4. Том 2. С. 134–137.
17. Тучак М. О. Адміністративно-правові засади діяльності дільничних інспекторів міліції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Національний університет внутрішніх справ. Харків, 2002. 209 с.
18. Деятельность участкового уполномоченного полиции : курс лекций / под ред. А. Г. Гришакова. Барнаул : Барнаульский юридический институт МВД России, 2016. 199 с.
19. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
20. Нова мотиваційна програма дозволить стимулювати поліцейських служити чесно і добросовісно — Сергій Князєв / Офіційний сайт Національної поліції. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/golovne/nova-motivacziyna-programa-dozvolit-stimulyuvati-policzejskix-sluzhiti-chesno-i-dobrosovisno-sergij-knyazjev/> (дата звернення: 03.06.2020).
21. Про затвердження Переліку посад дільничних, старших дільничних інспекторів міліції та працівників підрозділів з керівництва дільничними інспекторами міліції (крім центрального апарату Міністерства внутрішніх справ), яким час проходження служби зараховується на пільгових умовах :

наказ Міністерства внутрішніх справ України від 29 травня 2008 року № 250. *Офіційний вісник України*. 2008. № 50. Ст. 1641.

References

1. Matuzov, N. I. (1987). *Pravovaya sistema i lichnost'* [Legal system and personality]. Saratov: Izd-vo Saratovskogo un-ta, 293 s. [in Russian].
2. *Kurs administratyvnoho prava Ukrainy* (2018). [Course of administrative law of Ukraine] : pidruchnyk / za red. O. V. Kuzmenko. 3-tie vyd., dopov. Kyiv: Yurinkom Inter, 904 s. [in Ukrainian].
3. Okar-Balazh, Ya. I. (2015). *Deiaki pytannia vyznachennia pravovoho statusu osoby u administratyvnomu pravi* [Some issues of determining the legal status of a person in administrative law]. *Nashe pravo*. № 2. S. 81–85 [in Ukrainian].
4. Kolomoiets, T. O. (2011). *Administratyvne pravo Ukrainy* [Administrative law of Ukraine]. *Akademichni kursy : pidruchnyk*. Kyiv: Yurinkom Intre, 576 s. [in Ukrainian].
5. Bytiak, Yu. P. (2006). *Derzhavna sluzhba v Ukraini: problemy stanovlennia, rozvytku ta funktsionuvannia* [Civil service in Ukraine: problems of formation, development and functioning] : avtoref. dys. ... d. iu. n. : 12.00.07. Kharkiv, 38 s. [in Ukrainian].
6. Orlovska, I. H. (2013). *Administratyvno-pravovyi status suddiv, prokuroriv, advokativ i notariusiv* [Administrative and legal status of judges, prosecutors, lawyers and notaries]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Serii «PRAVO». Vypusk 22. Chastyna I. Tom 2. S. 205–208 [in Ukrainian].
7. Holosnichenko, I. P., Holosnichenko, D. I. *Teoriia povnovazhen, yikh lehytymnist ta vrakhuvannia potreb i interesiv pry vstanovlenni na zakonodavchomu rivni* [The theory of powers, their legitimacy and taking into account the needs and interests in establishing at the legislative level]. URL: http://afgp.kpi.ua/sites/default/files/11%20-%201_9_%20-%2025.pdf (data zvernennia: 03.06.2020) [in Ukrainian].
8. *Velykyi entsyklopedychnyi yurydychnyi slovnyk* (2007). [Large encyclopedic legal dictionary] / za redaktsiieiu akad. NAN Ukrainy Yu. S. Shemshuchenka. K.: TOV «Vyd-vo «Iurydychna dumka», 992 s. [in Ukrainian].
9. Solonar, A. V. (2014). *Okremi aspekty rozkryttia zmistu poniattia «povnovazhennia»* [Some aspects of the disclosure of the meaning of the concept of «authority»]. *Porivnialno-analitychne pravo*. № 2. S. 253–256 [in Ukrainian].
10. *Pro zatverdzhennia Instruksii z orhanizatsii diialnosti dilnychnykh ofitseriv politsii* (2017) [On approval of the Instruction on the organization of activity of district police officers] : nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 28 lystopada 2017 roku № 650. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. № 70. St. 2136 [in Ukrainian].
11. Osincev, D. V. *O sub"ektah administrativnoj deyatel'nosti* [About subjects of administrative activity]. URL: <http://justicemaker.ru/view-article.php?id=25&art=5337> (data zvernennya: 06.06.2020) [in Russian].
12. Kolpakov, V. K. (1999). *Administratyvne pravo Ukrainy* [Administrative law of Ukraine] : pidruchnyk. Kyiv: Yurinkom Inter, 736 s. [in Ukrainian].
13. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro sluzhbu dilnychnykh inspektoriv militsii v systemi Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy* [About the statement of the Situation on service of district inspectors of militia in system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine] (2010) : nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 11 lystopada 2010 roku № 550. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. № 95. St. 3386 [in Ukrainian].
14. *Konkurs na posadu Dilnychnyi ofitser politsii u HUNP v Zaporizkii oblasti* [Competition for the position of District Police Officer at the Main Directorate of the National Police in Zaporizhia Oblast] / *Systema vidboru kandydativ v Natsionalnu politsiiu Ukrainy*. URL: https://nabir.np.gov.ua/index.php?r=recruitment/process_recruitment&id=2294 (data zvernennia: 06.06.2020) [in Ukrainian].
15. *Politseiskyi ofitser hromady* [Community police officer] / *Ofitsiyni sait Natsionalnoi politsii Ukrainy*. URL: <https://www.npu.gov.ua/ya-tut.html> (data zvernennia: 06.06.2020) [in Ukrainian].
16. Stolbovyi, V. M., Kharchenko, N. P. (2014). *Pravovyi status dilnychnykh inspektoriv militsii* [Legal status of district police inspectors]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. Vypusk 4. Tom 2. S. 134–137 [in Ukrainian].

17. Tuchak, M. O. (2002). *Administrativno-pravovi zasady diialnosti dilnychnykh inspektoriv militsii* [Administrative and legal bases of activity of district inspectors of militia] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / Natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav. Kharkiv, 209 s. [in Ukrainian].

18. *Deyatel'nost' uchastkovogo upolnomochennogo policii* (2016) [Activities of the district police officer] : kurs lekcij / pod red. A. G. Grishakova. Barnaul : Barnaul'skij yuridicheskij institut MVD Rossii, 199 s. [in Russian].

19. *Pro Natsionalnu politsiiu* (2015) [About the National Police]: *Zakon Ukrainy vid 02 lypnia 2015 roku № 580-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2015. № 40–41. St. 379 [in Ukrainian].

20. *Nova motyvatsiina prohrama dozvolyt stymuliuvaty politseyskykh sluzhyty chesno i dobrosovisno — Serhii Kniaziev* [The new motivational program will allow to stimulate police officers to serve honestly and conscientiously — Sergii Knyazev] / Ofitsiyni sait Natsionalnoi politsii. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/golovne/nova-motivaczijna-programa-dozvolit-stimulyuvati-policzejskix-sluzhiti-chesno-i-dobrosovisno-sergij-knyazjev/> (data zvernennia: 03.06.2020) [in Ukrainian].

21. *Pro zatverdzhennia Pereliku posad dilnychnykh, starshykh dilnychnykh inspektoriv militsii ta pratsivnykiv pidrozdiliv z kerivnytstva dilnychnymy inspektoramy militsii (krim tsentralnoho aparatu Ministerstva vnutrishnikh sprav), yakym chas prokhodzhenia sluzhby zarakhovuietsia na pilhovykh umovakh* (2008) [About the statement of the List of positions of district, senior district inspectors of militia and employees of divisions on the management of district inspectors of militia (except for the central office of the Ministry of Internal Affairs) by which time of service is credited on preferential terms] : *nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 29 travnia 2008 roku № 250. Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. № 50. St. 1641 [in Ukrainian].

Merdova Olga,

PhD in Law, Associate Professor

(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Mariupol)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

Golovkov Olexandr,

PhD in Law

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5044-3502>

ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF A POLICE STATION OFFICER AND A COMMUNITY POLICE OFFICER

The article examines the administrative and legal status of a district police officer and a community police officer, which is characterized by a number of features, due to which in science it is defined as a special administrative and legal status, a description of its elements. It is determined that the specificity of the administrative and legal status is characterized by a number of factors. It is enshrined in specialized regulations of the legislative level and more detailed in departmental regulations, which establish a set of special tasks and powers of these entities; participation of the district police officer in public relations arising in connection with the implementation of the tasks assigned to the police; characterized by a special order of its acquisition. The powers of a district police officer and a community police officer have been studied, and it has been concluded that their public and public powers can be grouped into the following groups: powers to implement measures of administrative coercion; administrative and jurisdictional powers; control and supervisory powers; coordination powers. The administrative and legal responsibilities of these entities are systematized from the standpoint of their division into general, functional and special, the exceptional importance of guarantees in their activities as elements of their administrative and legal status is emphasized and the conclusion is made about the need for general guarantees of their activities. All police officers, to provide a number of additional guarantees (legal benefits and privileges) for this category, which will compensate for the specific conditions of service of these entities, and will serve as additional measures to stimulate efficiency, longevity, staff turnover and staffing. nuclei. It was concluded that the administrative and legal status of these entities is not the same, as community police officers have much greater functionality than district police officers, and stressed the need to regulate their administrative and legal status at the level of a specialized legal act.

Key words: administrative and legal status; district police officer; community police officer; rights; duties; responsibilities; guarantees.

Надійшла до редколегії 11.08.2020

Зразок для цитування:

Мердова О. М., Головков О. М. Адміністративно-правовий статус дільничного офіцера поліції та поліцейського офіцера громади. *Правовий часопис Донбасу*. 3 (72). 2020. С. 135—144. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-72-3-135-144>